

Ulvejagt

AF TORSTEN BALLE

Der er ingen tvivl om, at der har været ulve i Danmark indtil for et par hundrede år siden, så mange, at da den jagtglade Christian den Femte 1681 udstedte en forordning om jagt, var der et særligt afsnit om ulvejagt.

Var der så også ulve i Ty dengang? I de gamle tingbøger fra 1666 til 1700 står der ikke noget om, at ulve har gjort skade, og derfor kan det se ud, som om der ingen ulve var. Men det er en forhaslet slutning. Tingbøgerne er ikke aviser, og de nævner i regelen kun skader, når mennesker kunne drages til ansvar for dem, eller når storm eller ild havde ødelagt bygninger. Så blev der taget syn over skadens omfang og vidnet om årsagen.

Hvis et menneske blev fundet død på marken, skulle der dog også tages syn og om muligt føres vidner, selv om man ikke kunne gøre ansvar gældende overfor nogen. Den slags syn er der flere af i tingbøgerne. Over mennesker, der var død af kulde, af udmattelse, ved jordskred, ved drukning eller sygdom. Men ikke en eneste gang over folk - voksne eller børn - der var bidt ihjel af ulve, selv om tingbøgerne mange gange viser, at folk færdedes alene, både ved dag og nat, til fods, ridende eller kørende, på ødemarker, vidtstrakte heder og i klitterne. Det ser ud, som om ingen har skænket det en tanke, at man kunne blive angrebet af ulve.

Var det så ulve? Det troede amtmanden, Jørgen Skeel Due, sikkert. Den 2. maj 1682 mødte hans fuldmægtig på Hillerslev herredsting og tilsagde bønderne til *ulvejagt* den 4. og 5. maj. Hvad der kom ud af den jagt, ved vi ikke, men bønderne har nok ikke ment, at resultatet svarede til anstrengelserne, for den 16. maj begærede de af amtmanden, at de måtte få hjælp til ulvejagten, når de havde fået deres korn i jorden, *så de kunne blive fri for sådan noget i fremtiden*. Amtmanden tog så meget hensyn til bønderne, at han ikke trommede sammen til ulvejagt før efter høst, men så skulle det også være alvor.

Den 3. oktober måtte herredsfogeden bekendtgøre på tinget, at almuen skulle møde i Østerild til ulvejagt om 8 dage, og de, der ikke mødte, skulle bøde 3 mark. Den dag var der så nok stimlet mange folk sammen i Østerild, men da der ikke siden står noget om den slags store folkeulvejagter i tingbøgerne, har det nok ikke været et stort udbytte man har fået, hvad så grunden har været. Har der ingen ulve været at se, er det forståeligt, om bønderne har mukket lidt i rækkerne over at skulle rende så langt og spille en dag for sådan noget pjat.

I jagtforordningen var der en bestemmelse om, at herredsmændene skulle yde en præmie til dem, der kom til tinget med en ulv - død eller *levende(!)* Den første der mødte for at kræve belønning, var Erik Nielsen fra Skinnerup, en mand med en blakket fortid. Den 28. januar 1686 kom han stolt til Hillerslev herredsting og fortalte, at han havde skudt en ulv. Den lå bag på hans hest uden for tinget, og nu krævede han sin løn.

Fire mænd blev sendt ud for at syne dyret, men de kom snart ind igen og sagde, at det var ingen ulv. Det var en hund! Erik Nielsen gik ud og tog dyret i kraven, løftede det op og sagde: "Kan i så ikke se, om det er en ulv?" Men

det hjalp ikke. Mændene kunne stadig kun se en gammel, tandløs hund. Så smed Erik Nielsen den uden for smedens, og der blev den liggende.

Hvis man så tror, at historien var forbi, kender man ikke Erik Nielsen. Han kunne blive ved med en sag i årevis. Næste tingdag mødte han med en attest fra fire Skinnerupmænd om, at de troede dyret var en ulv. Det virker mistænkeligt. Hvorfor skrive en attest (eller måske blot underskrive! Erik Nielsen var i stand til alt). Tingstedet lå jo så nær. Der kunne de bare møde og vidne. Men - der skulle de *sværge* på, at de talte sandhed!

Det kom de nu også til, for på tinget blev de kaldt frem for at vidne. Og nu sagde nogle, at *de aldrig havde set en ulv*, og derfor kunne de ikke vide, hvad det var for et dyr. Niels Mikkelsen sagde, at han havde jaget dyret fra to svin, der gik på marken. Han havde rendt længe efter det og troede, at det var en ulv. Så traf han Erik Nielsen uden for hans dør og spurgte ham, om han havde set sådan et dyr før. Han svarede: "Er det en ulv eller en hund!" Det vidste Niels Mikkelsen ikke, og så sagde Erik Nielsen: "Det er tid, man skyder ham!" - "Ja, hvem har noget at skyde med?" - "Det har jeg," sagde Erik, og så hentede han sin bøsse og skød dyret. Men Niels Mikkelsen havde sandelig ikke bedt ham om det.

Det var den kongelige delefoged, Gunde Ulf, der havde rejst sagen om hundemordet. Han stævnedes Erik Nielsen, og 14 dage efter mødtes de på ringet. Gunde Ulf spurgte skæmtende, om han var stævnet for navnets skyld! Og så ville Erik Nielsen, der nok var bange for at blive tiltalt for overtrædelse af jagtloven, bevise, at han skød hunden af vanvare og ikke med vilje! Det gik ikke, men han kunne have sparet sin bekymring, for Gunde Ulf forlangte bare, at han skulle fjerne den døde hund. Den lå i vejen for folk, der skulle til tinget, når det ikke kunne holdes det sædvanlige sted, eller til kirke.

For at få ende på den ret ligeegyldige sag, spurgte herredsfogeden så Erik Nielsen, om han ville aflægge ed på, at han ikke vidste bedre, end at dyret var en ulv. Men han kneb - som sædvanlig - udenom, og sagde blot, at *så vidt han kunne mindes*, var der ingen, der havde sagt ham, at det var en hund.

Så syntes dommeren, at den komedie havde varet længe nok, og bestemte, at gerningen ikke skulle komme Erik Nielsen til forklejning, da han nok havde skudt hunden af vanvittighed og uforstand.

Den sidste bemærkning var såmænd også straf nok.

Var der så ulve i Ty? De Skinnerupfolk havde i hvert fald aldrig set nogen, selv om de vel har været med på amtmandens store ulvejagter. På den anden side vidste de åbenbart ikke noget bestemt om forskelle på ulve og hunde. Og der var måske heller ikke megen forskel. Zoologer siger om ulven: "Den ligner til forveksling en hund." (R. Spärck) - "Den ligner en stor, højbenet hund." (Brehm). Nu ved vi ikke meget om, hvordan tamme hunde så ud dengang, men når man ikke var sikker på, om et dyr var en ulv eller en hund, må der have været nogle schæferagtige hunde imellem.

Hvad var det så der gjorde, at de fire synsmænd kunne træffe en afgørelse. Måske var det størrelsen. En voksen ulv kan veje 50 kg., og så stor en krabat kunne Erik Nielsen vel ikke tage i kraven og holde op.

Men ulve var der nok alligevel. Den 30. maj 1687 kom Hans Thomsen i Freskild til Hundborg herredsting i Sjørring med tre ulveunger, som han sagde, at han havde røget ud af en sandbakke i klitterne. At han turde! Samme dag kom Salmand Andersen i Tvorup med en levende ulveunge, som han havde grebet i klitterne. Det synes man jo også var voveligt. Tingmændene så og synede dem og erklærede, at det var ulveunger, hvorpå de to mænd anmodede om at få deres løn af herredet. Her kunne det være stedet, hvor ungerne var fundet, der bidrog til afgørelsen, for hundehvalpe vover sig nok ikke ud i klitterne.

Og den 19. maj 1691 fremviste Poul Laursen fra Skårhede i Vang sogn to ulveunger, som han sammen med

Christen Pedersen i Skårhede havde taget fra en ulv i et jordfaldshul i heden. Efter gammel vedtægt og Hans Majestæts nådige forordning og tilladelse begærede de så, at de måtte nyde deres rettighed af herrederne.

Når folk i Ty ikke har frygtet for ulve, hænger det vel sammen med, at ulve i regelen ikke er farlige, undtagen når de optræder i flok, og ødemarkerne heroppe var ikke så store og så fri for færdsel af mennesker, at der var betingelser for flokdannelser. Skove var der heller ingen af. På Vestjyllands store hedeflader var ulvene derimod længe en plage. Endnu i 1800rne skal der være skudt ulve der, men mange mener rigtig nok, at der har været tale om forvildede hunde, at man til sidst, da ulvene blev sjældne, ikke har vidst, hvordan en rigtig ulv så ud - ligesom de gode Skinnerupfolk.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Hanherred 1978, side 122-125).